

Στο Καμερούν μετά το Πάσχα: Η ρωσική διείσδυση στην Αφρική και τα πηγάδια που σώζουν ζωές

[Πατριαρχία](#) / [Πατριαρχείο Αλεξανδρείας](#)

Ο Μητροπολίτης [Καμερούν](#) κ. Γρηγόριος μιλάει στο «[Βήμα](#)» για τα προβλήματα στην ορθόδοξη ιεραποστολή από τον πολιτικό-εκκλησιαστικό ανταγωνισμό του Πατριαρχείου Μόσχας και εξηγεί το έργο κατασκευής πηγαδιών που αφιερώνονται στη μνήμη των θυμάτων στα Τέμπη.

Σε μείζον εκκλησιαστικό αλλά και γεωπολιτικό ζήτημα έχει αναδειχθεί το γεγονός ότι το Πατριαρχείο Μόσχας πραγματοποιεί διά της Εξαρχίας του με έδρα στο Κάιρο μία έντονη διείσδυση στην Αφρική, έχοντας περάσει από 5 ενορίες το 2022

σε 350 το 2025 σε 34 διαφορετικές αφρικανικές χώρες. Η ανάπτυξη αυτή γίνεται συχνά σε βάρος των υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού του Ελληνορθόδοξου Πατριαρχείου Αλεξανδρείας με το οποίο βρίσκεται πλέον σε ανοικτό ανταγωνισμό. Πριν το 2022 οι μοναδικές ενορίες της αφρικανικής εξαρχίας του Πατριαρχείου Μόσχας βρίσκονταν στην Αίγυπτο, την Τυνησία, το Μαρόκο και τη Νότια Αφρική, ενώ τη στιγμή αυτή το ρωσικό δίκτυο ενοριών καλύπτει τουλάχιστον 34 από τις 54 χώρες της ηπείρου. Αρχικά, οι ρωσικές ενορίες είχαν σύνδεση με την εταιρεία μισθοφόρων «Wagner» του Γιεβγκένι Πριγκόζιν, η οποία έχει μετονομαστεί σε «Africa Corps». Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις χωρών του Σαχέλ, όπως το Μάλι και η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Αυτή ήταν και η προτεραιότητα του Μητροπολίτη Λεονίντ (2021-2023) που έφερε το χαρακτηριστικό προσωνύμιο «Πριγκόζιν με ράσα». Ο διάδοχός του Κωνσταντίνος έχει επικεντρώσει σε χώρες που διαθέτουν μεγάλη ρωσική διασπορά, όπως το Μαρόκο και η Νότια Αφρική, αλλά και σε χώρες που έχει ήδη έντονη παρουσία το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας, όπως η Νιγηρία, το Καμερούν, η Ουγκάντα και η Κένυα. Στις χώρες αυτές προσπαθεί να προσελκύσει πρώην ή και εν ενεργεία κληρικούς του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας.

Ο ανταγωνισμός με το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας εντάθηκε όταν το τελευταίο αναγνώρισε την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας υπό τον μητροπολίτη Κιέβου Επιφάνιο, η οποία συστάθηκε τον Δεκέμβριο του 2018 και αναγνωρίστηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως το 2018, το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και την Εκκλησία της Ελλάδας το 2019 και την Εκκλησία της Κύπρου το 2020. Η αναγνώριση ή όχι της νεοσύστατης αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ουκρανίας αποτελεί τη μεγαλύτερη ενδο-ορθόδοξη διένεξη αυτή τη στιγμή μεταξύ αφενός του Πατριαρχείου Μόσχας, το οποίο αναγνωρίζει αντιθέτως την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία υπό τον Μητροπολίτη Ονούφριο, και αφετέρου των τεσσάρων Εκκλησιών, που αναγνωρίζουν την Εκκλησία υπό τον Μητροπολίτη Επιφάνιο. Η αιχμή της αναμέτρησης έχει πλέον μεταφερθεί κατ' εξοχήν στην Αφρική.

Κατηγορίες για αίρεση μέσω Φέισμπουκ

Ο Μητροπολίτης Καμερούν κ. Γρηγόριος (Στεργίου), του οποίου η δικαιοδοσία περιλαμβάνει επίσης το Τσαντ, την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, την Ισημερινή Γουινέα και το νησιωτικό κράτος Άγιος Θωμάς και Πρίγκιπας, μιλάει στο «Βήμα» για τη ρωσική διείσδυση στην επαρχία του, αλλά και για το ιεραποστολικό έργο της Μητροπόλεώς του: «Στην αρχή το έδαφος προετοιμάστηκε διά των μέσων

κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook. Οι Ρώσοι προσέγγιζαν περισσότερο τους ιερείς που οι ενορίες τους διέθεταν ιστοσελίδα. Τους επαινούσαν για το έργο τους, γινόντουσαν φίλοι και κατόπιν άρχιζαν μία κριτική εναντίον του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, παρουσιάζοντάς το ως ρατσιστικό ή και ως αιρετικό. Όταν το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας αναγνώρισε την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας υπό τον Μητροπολίτη Κιέβου κ. Επιφάνιο, η διείσδυση εξελίχθηκε σε πολύ πιο άμεσες επαφές».

Η «ιερατική βοήθεια» και οι μισθοφόροι του ρωσικού Africa Corps

«Οι Ρώσοι πρότειναν χρήματα, μια “ιερατική βοήθεια” όπως τη λένε, καθώς η βοήθεια των 90 Ευρώ τον μήνα, που ερχόταν από την Εκκλησία της Ελλάδος, είχε κοπεί λόγω οικονομικής κρίσης. Οι Ρώσοι πρότειναν συχνά τα διπλάσια χρήματα και ο φτωχός κληρικός, που έχει και μεγάλη οικογένεια, θα κοιτάξει περισσότερο το συμφέρον του παρά το θέμα της κανονικότητας. Εμείς πληροφορήσαμε τους ιερείς ότι τα χρήματα αυτά της ρωσικής εξαρχίας προέρχονται από τη μισθοφορική ομάδα Wagner (πλέον Africa Corps), η οποία συνδέεται με τον ρωσικό στρατό. Οι μισθοφόροι κάνουν τη “βρόμικη δουλειά” της πολιτικής, δημιουργούν εσωτερική ταραχή, υποστηρίζουν αντιπάλους και ρίχνουν κυβερνήσεις, -μέχρι τώρα έχουν ρίξει οκτώ-, για να κάνουν συμφωνίες με αυτούς που παίρνουν την εξουσία. Πάντοτε έχουν την κάλυψη και τη βοήθεια των ρωσικών πρεσβειών, με τη Ρωσία να παρουσιάζεται ως υπερδύναμη».

Η αποστολή Αφρικανών στο μέτωπο της Ουκρανίας

«Έχουν δώσει χιλιάδες υποσχέσεις, από τις οποίες, όμως, ελάχιστες έχουν τηρηθεί, με αποτέλεσμα να έχουμε πλέον αρκετές επιστροφές ιερέων και ενοριών. Διαφαίνεται ότι η Ρωσία μάλλον δεν έχει κεφάλαια να υλοποιήσει τα σχέδιά της. Ιδίως μετά τον θάνατο του Γιεβγκένι Πριγκόζιν το 2023, στρέφεται περισσότερο στο να ανανεώνει απλώς τις υποσχέσεις. Στην Κένυα, οι εκεί μυστικές υπηρεσίες κατήγγειλαν ότι η δράση της λεγόμενης Εξαρχίας συνδέεται με τη δημιουργία ενός δικτύου που στρατολογεί εθελοντές Κενυάτες για το μέτωπο της Ουκρανίας. Οι εθελοντές αυτοί, αφού φτάσουν στο ρωσικό έδαφος, λαμβάνουν μια πολύ μικρή εκπαίδευση και στέλνονται στο μέτωπο. Επειδή έχουν χαθεί πολλοί, υπήρξε ανακοίνωση των μυστικών υπηρεσιών της Κένυας και διάβημα ούτως ώστε οι Κενυάτες πολίτες στη Ρωσία να μην πηγαίνουν στο μέτωπο. Η Εξαρχία ενοχλήθηκε

και έβγαλε ανακοινώσεις ότι δεν στρατολογεί. Όμως οι Κενυάτες ιερείς που ανήκουν στη ρωσική Εξαρχία το κάνουν, παρουσιάζοντας τη Ρωσία ως υπερδύναμη και “μεσσιανική φωνή” που θα τους απαλλάξει από την εκμετάλλευση. Στο Καμερούν, η ρωσική εκκλησία αναγνωρίστηκε επειγόντως στο πλαίσιο μιας συμφωνίας αγοράς όπλων και συντήρησης εξοπλισμού στις 23-26 Ιανουαρίου, χωρίς καν καταστατικό ή εσωτερικούς κανονισμούς».

«Περιμένουμε σαν τον πατέρα του ασώτου την επιστροφή»

«Το θέμα της ρωσικής διείσδυσης είναι μια πληγή μέσα στην τοπική μας εκκλησία. Οι Ρώσοι δέχονται μόνο ιερείς που έχουν χειροτονηθεί πριν το 2018, καθώς θεωρούν τις δικές μας μεταγενέστερες χειροτονίες ως σχισματικές και άκυρες, επειδή αναγνωρίσαμε την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας υπό τον Μητροπολίτη Κιέβου κ. Επιφάνιο. Στην αφρικανική παράδοση, ο ιερέας ασκεί τεράστια επίδραση, διαθέτει αυθεντία και ο κόσμος συνήθως τον ακολουθεί αν πει ότι μια εκκλησία έχει πέσει σε αίρεση. Ωστόσο, το ιεραποστολικό έργο απαιτεί μελέτη και οργάνωση που οι Ρώσοι δεν διαθέτουν. Ενορίες που ήταν καλά οργανωμένες ερημώνουν, επειδή οι ιερείς έφυγαν παίρνοντας τους πιστούς μαζί τους. Πλέον πολλοί βρίσκονται σε πρόχειρα στέγαστρα ή κάτω από δέντρα, κάτι που απογοητεύει πολλούς πιστούς οι οποίοι όμως δεν διαφωνούν με τον ιερέα γιατί τον φοβούνται ως διαχειριστή της ευλογίας και της κατάρτας, σύμφωνα με αντιλήψεις που επικρατούν εδώ. Οι Ρώσοι δεν ενδιαφέρονται να μορφώσουν τους κληρικούς, απλώς τους χαρίζουν έναν σταυρό, τον οποίο οι ιερείς εκλαμβάνουν ως σύμβολο επισκόπου και έτσι “κάνουν το κομμάτι τους”, κοροϊδεύοντας τον κόσμο. Τους βάζουν επίσης να υπογράψουν έναν όρκο ότι, αν φύγουν από τη ρωσική εκκλησία, θα χάσουν την ψυχή τους και θα πάνε στην κόλαση. Εμείς τηρούμε σιγή και περιμένουμε σαν τον πατέρα του Ασώτου την επιστροφή τους. Με χαροποιεί ότι η πλειονότητα, οι 26 από τους 32 ιερείς, δεν ενέδωσε».

«Φτιάχνουμε πηγάδια σαν προσευχή για τις ψυχές των θυμάτων στα Τέμπη»

«Οι αντικειμενικές δυσκολίες του κόσμου εδώ παραμένουν οι ίδιες. Πρόσφατα έγινε ένα μεγάλο συνέδριο του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου στο Γιαουντέ, πρωτεύουσα του Καμερούν. Δεν ξέρω αν οι αποφάσεις του θα έχουν άμεσες επιπτώσεις, αλλά θεωρώ καθήκον των ποιμένων να αντιστέκονται και να

επισημαίνουν κάθε μορφή θεσμοθετημένης αδικίας. Δεν είμαι σίγουρος αν αυτά τα συνέδρια βοηθούν τη λαϊκή βάση ή μόνο μια άρχουσα τάξη. Μετά τον εορτασμό του Πάσχα στην πρωτεύουσα του Γιαουντέ, ξεκινάμε μια περιοδεία στις ενορίες του κέντρου και στο βόρειο Καμερούν, όπου βρίσκεται ο κύριος όγκος της ιεραποστολής. Στην περιοδεία συμμετέχει και ο ιερέας και ιατρός Ευάγγελος Παπανικολάου, ο οποίος έχει το χάρισμα να συνδυάζει την ιατρική γνώση με την προσέγγιση του πόνου, αλλά έχει και μια απέραντη μνήμη και γνώση της θεολογίας. Κάνουμε μαζί μία σειρά από πηγάδια εις μνήμη των παιδιών που έχασαν τη ζωή τους στο σιδηροδρομικό δυστύχημα των Τεμπών. Στις περιοχές αυτές του Καμερούν δεν έχουν πηγάδια ή έχουν πηγάδια με έναν παλιό τρόπο που είναι επιζήμιος για την υγεία. Οπότε εγκαινιάζουμε πηγάδια και εκκλησίες σε μια μεταπασχάλια συμπόρευση με τον λαό του Θεού.

Η σύνδεση των πηγαδιών με τους ανθρώπους που χάθηκαν στα Τέμπη βασίζεται στην παλαιά παράδοση ότι οι ελεημοσύνες είναι ένας τρόπος επαφής με τους κεκοιμημένους, όπως και οι προσευχές. Τώρα, ας πούμε, χάθηκαν νεαρά παιδιά στα Τέμπη· κάνοντας ένα πηγάδι αμέσως βελτιώνουμε τη ζωή πάρα πολλών μικρών παιδιών στο Καμερούν, επειδή δεν θα πεθάνουν από μολυσμένο νερό. Δεν θα επιβαρυνθεί η υγεία τους από το να πίνουν νερό από εκεί που πίνουν και τα ζώα. Λ.χ. όταν φτιάχνουν πηγάδια με τον παλιό τρόπο βάζουν ένα πλέγμα από στελέχη φοινικιάς, τα οποία είναι ευλύγιστα για να συγκρατούν να μην πέσουν χώματα. Τα στελέχη της φοινικιάς, δηλαδή, υποκαθιστούν το τσιμέντο. Ωστόσο, ενώ συγκρατούνται τα χώματα, υπάρχει μόλυνση από διάφορες ουσίες και το νερό αποκτάει ένα κοκκινωπό χρώμα σαν της σκουριάς, προκαλώντας διάφορες αρρώστιες και επιβαρύνσεις στο πεπτικό σύστημα. Οπότε το να βελτιώνουμε τη ζωή χιλιάδων ανθρώπων και χιλιάδων παιδιών είναι για εμάς ένας τρόπος να προσευχόμαστε για τα παιδιά των Τεμπών. Τοποθετούμε πινακίδες ότι το έργο το έκανε η τάδε οικογένεια εις μνήμη του παιδιού που χάθηκε στα Τέμπη. Είναι ένα διαρκές μνημόσυνο μιας άλλης μορφής, της μορφής της ελεημοσύνης, καθώς οι άνθρωποι μοιραζόμαστε και τους πόνους και τις ανάγκες μας».

«Εκατομμύρια άνθρωποι είναι ανύπαρκτοι για το κράτος»

«Είναι μία ξεχωριστή εμπειρία το βόρειο Καμερούν, μια από τις πιο φτωχές και αναλλοίωτες μέσα στο χρόνο περιοχές της Αφρικής. Οι άνθρωποι ζουν όπως ζούσαν πριν από εκατό, διακόσια ή και περισσότερα χρόνια. Είναι σαν ένα ταξίδι πίσω στον χρόνο. Το Καμερούν είναι η χώρα που μπορεί να χρησιμεύσει ως μικρογραφία της Αφρικής, γιατί έχει όλο το τοπίο της Αφρικής σε μια χώρα. Ξεκινάει από τα παράλια στον Ατλαντικό, συνεχίζει με τροπικά δάση, ορμητικά

ποτάμια, μετά αρχίζει μία ορεινή ηφαιστειογενής περιοχή, φτάνουμε στο χιονοσκεπές ομώνυμο όρος Καμερούν και καταλήγει σε σαβάνα με χαμηλή βλάστηση και τέλος στην έρημο. Οι άνθρωποι έχουν προσαρμοστεί στις συνθήκες ζωής σε κάθε περιοχή. Σε ορισμένες περιοχές οι άνθρωποι δεν είναι καταγεγραμμένοι, δεν δηλώνονται ούτε οι γεννήσεις, ούτε οι θάνατοι και κανείς δεν ξέρει πόσοι και ποιοι άνθρωποι ζουν εκεί. Είναι πιθανό σε έναν νομό να είναι δηλωμένοι 350.000 και στην πραγματικότητα να ζουν εκεί μερικά εκατομμύρια, που είναι σαν ανύπαρκτοι για το γραφειοκρατικό κράτος. Αυτό, όμως, σημαίνει ότι δεν επαρκούν τα σχολεία, τα νοσοκομεία και οι άλλες υπηρεσίες. Οι άνθρωποι στο βόρειο Καμερούν είναι, όπως θα έλεγε ο Φώτης Κόντογλου, "αρχαίοι άνθρωποι". Ένα πηγάδι είναι πηγή ζωής, ενώ κάποια μικρά ιατρεία που ιδρύουμε βοηθούν. Σημαντική είναι η διανομή τροφής, όταν λόγω της κλιματικής αλλαγής αργούν να έρθουν οι βροχές. Είναι μια ευλογία η συμπόρευση με τους αρχαίους αυτούς ανθρώπους σε μια περιοχή που ελλοχεύει πάντα ο αιφνίδιος θάνατος και για αυτό είναι πάντα ζωντανή η ελπίδα της ανάστασης».